

Srovnání pracujících ve věku 50+ podle vzdělání v Evropě

V návaznosti na předchozí zpravodaj se budeme zabývat pracujícími v Evropě. Tentokrát to vezmeme z hlediska dosaženého vzdělání.

Obecně lze říci, že vzdělání má velký vliv na člověka a jeho místo ve společnosti. Vzdělávací instituce nepředávají člověku jen informace a vědomosti, ale rozvíjejí jeho způsob myšlení a chování. Také ovlivňují jeho náhled na život a hodnotový systém a najdou se i další oblasti, kde vzdělání působí jako nepřímý faktor (například zdraví). V praktické rovině lze říct, že vzdělání určuje šance a příležitosti jedince na trhu práce.

Má vzdělání vliv na to, jestli starší lidé pracují? Jaká je vzdělanostní skladba pracujících v jednotlivých věkových kategoriích?

K analýze byla použita data mezinárodního výzkumu SHARE – čtvrté vlny, která se uskutečnila v roce 2011. Aby bylo možné porovnávat úroveň vzdělání v různých státech s různými vzdělávacími systémy, je třeba použít mezinárodní klasifikaci, např. ISCED. Ta má šest základních stupňů a pro účely analýzy zredukována na tři stupně – nižší vzdělání, středoškolské (s maturitou) a vysokoškolské vzdělání.

Za pracující jsou považováni ti, kteří v posledním roce vykonali práci (i v řádu několika hodin týdně) a dostali za ní zaplacení. Pro účely analýzy byl datový soubor zúčastněných států rozdělen do několika oblastí – Rakousko s Německem, dále Polsko, Maďarsko a Slovinsko (v analýze označované za východní státy), Česká republika – samostatně, skandinávské státy (reprezentováno Švédskem a Dánskem) a jižní státy (zahrnuje Itálii a Španělsko).

Než bude přistoupeno k analýze, je třeba se podívat, jak je vzdělání ve sledovaných oblastech rozloženo, kolik vzdělaných se v daném státě nachází.

Z grafu 1 vyplývá, že ve zkoumané generaci 50 – 74 let jsou napříč Evropou velké rozdíly ve vzdělání. Největší podíl vysokoškolsky vzdělaných je ve Skandinávii (39 %), naopak v jižních státech žijí dvě třetiny těch, co mají jen nižší vzdělání. V České republice je v generaci 50 až 74 let 41 % procent osob s nižším vzděláním, 47 % se středním a 12 % s vysokoškolským. Rozdíly mezi jednotlivými oblastmi jsou způsobeny odlišným vzdělávacím systémem a především vzdělávací politikou daných oblastí před 50 lety.

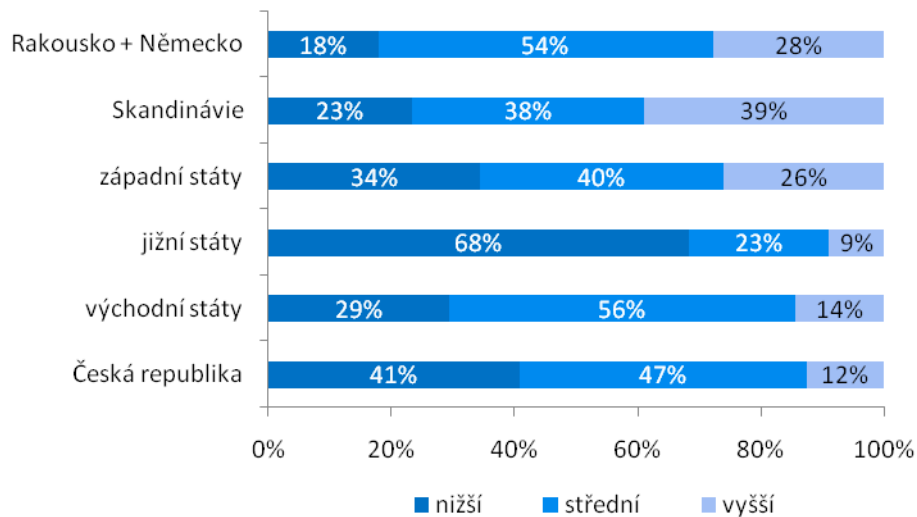
Co je SHARE?

SHARE (Survey of Health, Ageing, and Retirement in Europe) spočívá ve vytvoření celoevropského časověného datového souboru zahrnujícího osoby starší 50ti let a jejich rodiny.

Mezi hlavní témata tohoto multidisciplinárního výzkumu patří: demografie a rodina; vzdělání; tělesná a duševní zdraví, zdravotní péče a rizika, kognitivní funkce; zaměstnání a důchod, vzájemná pomoc a finance v rodině, bydlení, příjmy a spotřeba domácnosti, majetek; sociální podpora, aktivity, životní historie, kvalita života, perzekuce, očekávání do budoucnosti a další témata.

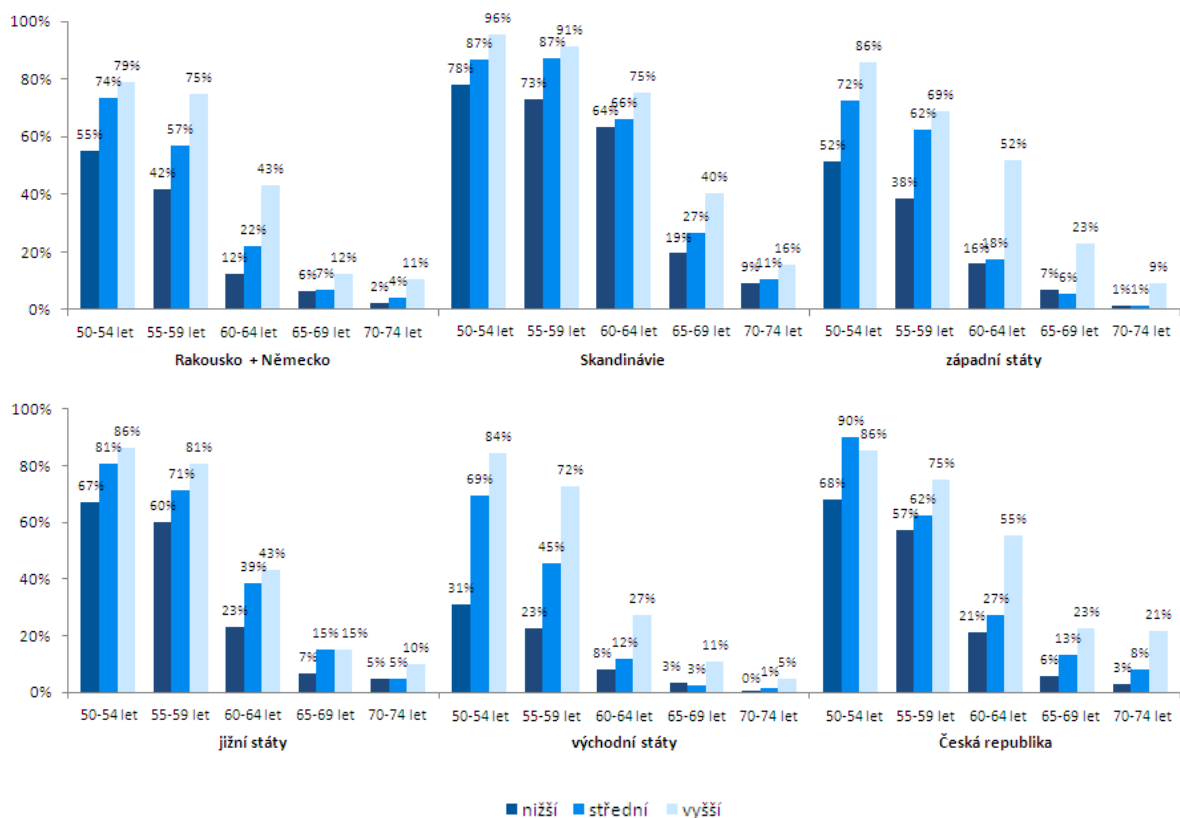
Výsledkem je unikátní soubor dat poskytující od roku 2006 informace o stavu, historii a vývoji české a evropské společnosti. Data se sbírají každé dva roky, na začátku roku 2015 proběhne sběr již 6. vlny sběru dat (5. vlny v České republice).

Více informací naleznete na:
<http://share.cerge-ei.cz>
www.share-project.org

Graf 1 – Rozložení vzdělání v populaci 50 – 74 let

Grafy 2 až 7 zobrazují, jaký podíl osob z dané věkové kategorie stejného stupně vzdělání pracuje

Grafy 2-7 Podíly pracujících podle věkových skupin a stupně vzdělání v jednotlivých oblastech

Všechny vybrané oblasti ukazují, že lidé s nižším vzděláním pracují méně, naopak lidé s vysokoškolským vzděláním bývají aktivnější.

Pokud bychom srovnaly věkovou kategorii 60 -64 let, nejaktivnější je tato generace ve Skandinávii, v západních státech, Rakousku a Německu pracují zejména vysokoškoláci (téměř každý druhý), u lidí se středním a nižším vzděláním je to přibližně jeden ze šesti vrstevníků. V České republice jsou aktivní nejen vysokoškoláci (55 % pracujících), ale i ti, co dosáhli nižšího a středního vzdělanostního stupně (přibližně čtvrtina pracuje). Východní státy (tedy Polsko, Maďarsko a Slovinsko) se vyznačují celkově nižší pracovní aktivitou vzhledem ke zkoumaným zemím.

Rozdíly mezi jednotlivými vzdělanostními kategoriemi jsou skutečně veliké a je potřeba je brát do úvahy při výhledu budoucí účasti starší generace na trhu práce. Dosahuje-li současná mladší generace vyššího vzdělání, bude i v pokročilejším věku déle pracovat a později odcházet do důchodu. Tento trend velmi ovlivní také výhled financování starobních důchodů ve všech evropských zemích, zejména v těch zemích, kde je vzdělání současné starší generace nižší.

Zdroj: Data SHARE, 4. vlna, zdarma dostupná na www.share-project.org

Kontakt a další informace:

Podrobné informace o projektu SHARE, včetně všech publikací a přístupu k datům, jsou na portálu českém projektu <http://share.cerge-ei.cz>.

Jana Bakalová a Radim Boháček
Koordinátoři projektu SHARE v České republice
Národohospodářský ústav České republiky, v.v.i. Politických vězňů 7, 11121 Praha 1
Email: janabakalova@email.cz a radim.bohacek@cerge-ei.cz